

SISZÁNTÚL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban étvédre.
Egész évre ..... 18 h.
Negyedévre ..... 5 ..
Helyben néhez harvra.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Védőke postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Egyes szám ára 6 fillér.

Megjelenik minden nap, abból a
énepe után napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallógyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Elofizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfoiyam 59. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1915 március 13.

A nélkülözhetlenek.

Irta dr Molnár Imre.

Igaz-e, hogy a nélkülözhetlenség
tág köpenyge alatt ezerek és ezerek
felmenthetők a haza védelmétől?

Álláspontom e kérdésben tiszta
és világos; Biharmegye alispánjá-
nak álláspontjával — hogy Bihar
közigazgatásában nincs nélkülöz-
hetlen ember — teljesen megegyez-
ik. Nem helyeselhetem a magyar
kormány álláspontját a nélkülözhet-
len tisztviselők felmentése tárgyá-
ban. Ezer és sok ezer ember, a
magyar nemzet szellemi erejének
és erkölcsi értékének képviselői
mentetnek fel a hadiszolgálattól.
Ezek a nagy erkölcsi erők megje-
lenésükkel a harctéren, a harco-
zók százezereinek harci kadvét,
lelkesedését nagy mértékben foko-
zák. Az ellenérvek ezzel szemben
törpe semmiségek. Magyarország
állami élete meg fog akadni távo-
zásukkal. Hát 20 millió polgár, had-
bavonuló tagjainak hiányában kép-
telen az állami élet vezetésére!
Szüneteljen egy időre, tanítóink
harcba vonultával iskoláink műkö-
dése; közigazgatásunk gépezete, ha
zakatolva és hiányosan folytassa a
maga működését; szakadjon ránk
a munkaerők hiányában a szenvedé-
sek ezer neme; anyagi és szel-
lemi érdekeink mind szenvedjenek
érzékenyen ezek folytán; ez mind
semmi; mert a hazáért nemcsak
meghalni kell, hanem minden osa-
pást és szenvedést — mint a ha-
zának hozott áldozatot béketűrőssel
kell elviselnünk.

Fontosabb ennél az, hogy mi a
felmentések következménye, van-e

szüksége hazámnak minden egyes
harcosára?

Koszorus költőnk mondja Po-
zsonynak Henrich császár által ví-
vott harca alkalmából az ő „Buvár
Kundjá“-ban:

Fel Endre, Béla, fel magyar,
Pozsonyhoz kell a férfikar,
A vitt Pozsony remeg.
S melyik magyar nem megy ha kell
Utánuk a hon pusztá hely
Mind harcra termenek.

A vitt Pozsony pedig ma a mi
hazánk.

Egy évtizeden át hallottuk iju-
ságunktól az unalomig szavalni
Petőfinek rettenetes riadóját: „Talpra
magyar, hí a haza.“

Hát színjáték volt-e ez a szava-
lás, üres szavak csengése, vagy a
hazafiság extasisa a haza megmen-
tésére. Koszorus költőnk csak az
utóbbit akarhatta; mert hisz e gon-
dolatáért dobta oda fiatal életét a
hazának oltárára.

Ha hazám nagyméltóságai (kép-
viselőházunk elnöke), ha főispán-
jaink, ha öreg embereink a 60 évet
meghaladó korról elhagyva hitvest
és családot, önként mennek a harc-
térre, hogy ott küzdjenek és meg-
haljanak a harcmezén; (Lukách
ezredes Szerbiában) Ha a németzö-
vetségeseinknél a császár maga 8
hó óta mint népének közkatónája
kiteszi magát a testi és lelki szen-
vedések elképzelhetlen esetének;
ma ott van Galíciai harcosai élén s
holnap már Flandria és Francia-
ország lövészárkaiban; ha együtt
van harcosaival vészben és vihar-
ban és leszáll a közember táplál-

kozásáig; ha Németország nagy-
méltóságainak gyermekei (birodalmi
kancellár fia); ha a német államok
fejedelmei, koronáik örökösei ott
hálnak meg egymás után a harcok
fergetegében; akkor ezek oly jelen-
ségek, melyek bámulatba ejtik az
egész világot és rettegés fogja el
ellenségeink százmillióit; mert ez a
kötelességtudásnak, a hazafiúi lel-
kesedésnek már fokozhatlan nagy-
sága; de ez egyszersmind az egye-
dülbi biztosítéka, hogy szövetségse-
inkkel vállalva küzdvén, a Min-
denható nekünk fogja adni a végső
diadalt.

Midőn hazám mai helyzetét akar-
nám hűen lefesteni, kérnem kellene
a Mindenhatót, hogy ruházna fel az
apostolok rettenthetlenségével, hogy
bírnék a próféták szavainak lángoló
hevével, hogy méltán tudnám tol-
mácsolni lázban égő lelkem kínzó
aggodalmaival.

Ázsia összes hordái egy új nép-
vándorlást bocsájtottak reánk s
egyesülten az európai kultur-államok
félrevezetett 100 millió népével;
mint ők gondolták a gőzhen-
gert teszik mozgóvá, amely erővel
lehengerelik a magyar nemzetet a
a földszinéről.

Egy évvel ezelőtt ellenségünk
egy egyszerű dala sejtette velünk a
közeledő világháborút: „Megremeg-
nek a Kárpátok“ és ime, ma a kár-
páti harcok iszonyatosságai a ma-
gyar nép millióinak lelkét hatják át;
nap mint nap lázas lélekkel és visz-
szafojtott lélekzettel, rettegve várjuk
a harcok minden fordulatát; mely
Európa térképét fogja átalakítani s
mely nemzetünk léte vagy meg-
semmisülése fölött fog dönteni.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

„Ora et labora dabit tibi deus omnia bona“ Imádkozzál és dolgozzál s Isten minden jóval elhalmoz téged. Mi idehaza mindennap templomainkban, de csendes magányunkban is minden percben megváltó Istenünkhöz esedezünk megmenekülésünkért; de az imádság ön magában meg nem ment, dolgoznunk is kell, mert azt tartja a magyar példa szó: segíts magadon és az Isten is megsegít.

Ha a rettegés e pillanataiban sem hatja át hazánk népét költőink lángszava... „melyik magyar nem megy ha kell, utánuk a hon pusztahely, mind harcon termének“. Ha most sem igaz Petőfink riadója: „Talpra magyar hi a haza“; ha a béke idején imádszerű áhitattal énekeltük „Hazádnak rendületlenül“, de tetteben nem követjük a másik mondatát, „Nyujts feléje védőkart, ha küzd ellenséggel“, hát akkor önmagunk ástuk meg hazánknak sirját. „Kossuth Lajos azt izente elfogyott a regimentje s ha még egyszer azt izeni, mindnyájunknak elkell menni“ ez az ének ma talán jobban kell, hogy áthassa a magyar sziveket, mint valaha. Hazám sorsának e nagy fordulójánál szerintem nincs senkire nézve nélkülözhetlenség s minden harcipes embere hazámnak menjen az őrtüzekhez!

Izgalom után szélesend.

A városi közgyűlés második napja.

A közgyűlést tegnap nyugodt mederben folytatta Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága. Az előző napi választási izgalomnak nyoma sem volt.

Hosszabb vita kerekedett a színházi szerződés tárgyalásánál, amelyet azonban alig pár szó változtatással elfogadtak; továbbá Leitner Márton és társai azon indítványánál, hogy az új főjegyző részére is szavazzák meg a vízvezetési és csatornázási ügyek vezetéséért a volt főjegyző által is élvezett évi 1000 korona pótlékot. A többség belátta az indítvány méltányos voltát s a pótlékot megszavazta az új főjegyzőnek.

A póttárgyként felvett indítványnál, a mellyel 14 városatyá akarta a közgyűlés elé hozni a Komlóssy Lukács affért, zivatar készült, azonban az indítványozók meggondolták a dolgot s visszavonták az indítványt.

A közgyűlés lefolyása a következő volt: Hlatky Endre főispán elnökölt. A bizottság tagjai esekélyebb számmal voltak jelen.

Az előző napi gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után áttértek a még hátralevő ügyek tárgyalására.

A tanács jelentését a nyugdíjszabályzatra vonatkozólag elfogadták. Az új szabályzatot egyik közelebbi ülésen tárgyalják.

A szinügyi szerződés.

A tanács beterjesztette a szinügyiigazgatóval kötendő szerződést.

Az 1. §-nál Harmathy Károly indit-

ványára bevették, hogy magyar előadásokra adja át a város az igazgatónak a színházat.

A 7. §-nál Hegedűs Nándor szólalt fel, mely a művészi vezetés ellenőrzéséről szól. Elavultnak, ósdinak tartja az egész szakaszt. Illuzórius az egész rendelkezés az ellenőrzés tekintetében. Erre csak két alkalmas módot tud: a nyilvános kritikát és a radikális fellépést. Indítványozza, hogy iktassák a szerződésbe, hogy ha a társulat nem megfelelő, a szerződés felbontható.

Harmathy Károly védi az eredeti szöveget.

Az egész szerződést elfogadták.

A főjegyző pótléka.

Leitner Márton és társai indítványt adtak be, amelyben Lukács Ödön főjegyző részére 1000 kor. tiszteletdíj megszavazást indítványozták.

Baróthy Pál ellenzi, hogy most az indítványt megszavazzák. Annak idején csak kivételesen engedte meg a volt főjegyzőnek megszavazott 1000 kor. tiszteletdíjat a miniszter. Honorálni kívánja az új főjegyző munkáját és képességét, de ezáltal így kivételeket nem tesz, bármennyire tiszteli Lukács Ödönt.

Dr. Olasz Béla osztja Baróthy nézetét. Mégis aláírta az indítványt, mert a fizetésrendező-bizottság javaslatát egy év óta hevertetik. Nem volt reá fedezet, de hosszú ideig nem is lesz. Ha ezt látja, akkor mintegy ultimariót, megadja a megérdemelt dotációt, arra az időre, míg fizetését kellő magaslatra emelhetik.

Sulyok István osztja a Baróthy elveit, de vannak kivételek. Baróthy is megszavazta s ezt ő maga is elfogadta, hogy egyik tanácsnok ingyen lakást kapjon. Az 1000 korona tiszteletdíjban az előbbi főjegyző is részesült, a vízvezetési és csatornázási ügy vezetéséért. A javaslatot elfogadja és ajánlja.

Dr. Moskovits József a dolog praktikus oldalát veszi. Nem írta alá az indítványt, mert azt tartja, hogy semmi hivatalos dologért nem jár külön fizetés. De itt arról van szó, hogy Lukácsnak, mint főjegyzőnek kevesebb dotációja lesz, mint volt mikor a tanácsnoki állást töltötte be és kevesebbet kap, mint a többi tanácsnokok. Ez furcsa. Ha valakit felemelünk, kevesebb fizetést adunk neki. Ezen segíteni kell s meg kell szavazni az 1000 koronát, mert az előléptetéssel egyidejűleg nem lehet valakit büntetni!

Dr. Perczel Adolf indokolja, hogy miért írta alá az indítványt.

Baróthy Pál előbbi álláspontját indokolja. A rendes ügykörbe tartozó dolgokért nem jár külön díj. Az Eleméry Ferenc tanácsos esete más. Egy ház gondozása nem tartozik a katonaiügyosztály körébe. Bárkit megbízhattak volna az Apolló-épület gondozásával. Ha a szóban levő munkák nem tartoznak a főjegyző ügykörébe, akkor jár neki az 1000 korona, de ha odatartozik, akkor nem jár érte az 1000 korona.

Dr. Moskovits József válaszol az előtte szóló érveire.

Juricskay Barna rámutat, hogy a helyettesítő tb. főjegyző is felvette a pótlék esedékes részét. Ez a pótlék jár a főjegyzőnek.

A többség elfogadta az indítványt.

10 százalékos drágasági pótlék.

A tanács javasolta, hogy a városi alkalmazottak részére 10 százalékos drágasági pótlékot szavazzon meg a közgyűlés.

Vita nélkül megszavazták a tanács javaslatát.

Visszavont indítvány.

Az apróbb ügyek elintézése után volt még egy póttárgy, a Komlóssy József tb. főjegyző és Lukács Ödön főjegyző között felmerült ügygel kapcsolatban, beadott indítvány, amelyet 14 bizottsági tag írt alá.

Az indítványtevők azonban az utolsó

percében meggondolták a dolgot s az aláírók közül 10 jelen volt az indítványt visszavonta irásban.

Az indítványt visszavonó beadványt a főispán a közgyűlés előtt felolvastatta. Ebben azzal indokolják a visszavonást, mert Lukács Ödön már úgy is felmentetett a katonai szolgálat alól, továbbá úgy Komlóssy József tanácsnok, mint Rimler Károly polgármester maguk ellen megkérték a közgyűlési bizottságnál a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot.

Ezek után a főispán az indítványt tárgyalatlannak jelentette ki s a közgyűlést berekesztette.

✦ Dr Wallner Ödön.

Csütörtök reggel még reményteljesen álltak a családtagok dr. Wallner Ödön megyei főgyógyász betegágya körül. Kezelőorvosai megnyugtató véleményeket adtak s biztak az orvosi tudományban, hogy az alig három nap óta beteg férfiut meggyógyítják s visszaadják szerető családjának és a társadalomnak, melynek egyik legtevékenyebb tagja volt. Csütörtök délután már igen súlyos volt a helyzet. A tüdőgyulladás szívelzsírosodás is járult s a beteg megmentése lehetetlennek látszott. Az orvosok kiméletesen előkészítették a családot s minden igyekezetük a fájdalmak csillapítására irányult. Este már megállapították, hogy a péntek reggelt nem érheti meg Wallner Ödön. Egész éjjel ott virrasztott a család a nagybeteg ágyánál. Péntek hajnalban 4 órakor megjelent a betegnél Imrik S. Zoltán c. kanonok és feladta az utolsó kenet szentségét.

Négy órától ötig tartott az agónia. Öt órakor örökre lecsukódtak a beteg szemei. Reggel már Nagyvárad legtöbb középületén fekete lobogót lengetett a márciusi szél, jelezve a nagy veszteséget, mely Nagyvárad egész társadalmát érte.

Wallner Ödön úgy Nagyvárad, mint Biharvármegye társadalmának, egyik legtevékenyebb tagja volt. Életrajzi adataiból a következőket sikerült megszerezniünk.

Wallner Ödön 1857. november 16-án született Nagyváradon. Atyja nagyváradi népiskolai igazgató volt, de korán elhunyt. Az árván maradt ifjú saját erejéből végezte tanulmányait. Letette az ügyvédi vizsgát s Nagyváradon nyitott irodát. A fiatal ügyvédet az 1882. december 20-án tartott közgyűlésen Biharvármegye tiszteletbeli alügyészévé nevezte ki a főispán. Ugyanakkor nevezte ki a főispán Tisza István jogtudort is tiszteletbeli aljegyzővé. 1883. december 27-én a tisztújító közgyűlésen újból kinevezte a főispán Wallner Ödönt tb. alügyészé. 1885. december 16-án a megüresedett alügyészi állásra ketten pályáztak. Wallner Ödön dr. és Szász Iván. A vármegye törvényhatósága 95 szavazattal 46 ellenében Wallner Ödönt választotta meg. Ettől kezdve már nagyon tevékeny szerepet játszott Wallner a megyei életben. Közgazdasági tevékenységét is akkor kezdte meg. Fáradhatatlan tevékenységét a vármegye főispánja azzal honorálta, hogy az 1894. szeptember 19-én tartott közgyűlésen tiszteletbeli főügyésszé nevezte ki. Tóth Dezső vármegyei főgyógyász rövidesen a közigazgatási bírósághoz került fel s helyette Király Viktort választotta meg a vármegye főügyésszé. Király Viktor mindössze egy évig viselte ezt a fontos tisztséget s 1898 novemberében be adta nyugdíjazta-

tása iránti kérelmét és az így megüresedett helyre december 21-én egyhangúlag Wallner Odont választotta meg a vármegye. 1898 óta állandóan bírta a főügyési mandátumot.

Mint alügyész vette feleségül Kiss Máriát a vármegye volt tiszti főorvosának leányát. Ot gyermekkel áldotta meg az Eg. házasságot. Gyermekai: dr. Wallner Odón, dr. Demetrovics Elek, Ringelmann Lajosné szül. Wallner Erzsébet, Ringelmann Lajosné szül. Wallner Joli, Wallner Jenő és Wallner István gyógyszeroljók.

Az elhunyt főügyész évek hosszú során át választmányi tagja, négy év óta pedig elnöke volt a nagyváradi ügyvédi kamarának. Wallner Odón nem csak mint kiváló jogász, de mint jeles közigazdász is nagyon tevékeny részt vett a város és a vármegye közigazdasági életének irányításában. Különösen elévülhetetlen érdeme az elhunytak a Hungária cipőgyár teljesen újja szervezése és virágzásának biztosítása. Évek óta igazgatója a biharmegyei takarékpénztárnak, melynek ügykezelésében nagy tevékenységet fejtett ki.

Biharvármegye közügyeinek intézésében szintén nagy elismerés illeti meg. Politikai tevékenysége is méltó volt ehhez a puritán jellemű férfiúhoz. Mint tántoríthatatlan szabadelvű párti egyike volt a párt legrégibb vezéreinek. A választásoknál gyakran volt választási elnök s nagy tekintélye miatt az ellenpárt előtt is tisztelt egyéniség volt.

Mint ügyvéd egyike volt a legjelesebbeknek. E kiváló kvalitásait azzal ismerte el az ügyvédi kar, hogy a nagyváradi ügyvédi kamara elnökévé választotta. Elnöki tisztében mindig páratlan buzgósággal és föltétlen pártatlansággal járt el.

A vármegye nagy halottját vasárnap délelőtt fél 11 órakor temetik a Ritoók Zsigmond-utcai gyászosházról, ahol már tegnap délelőtt felravatalozták. Tegnap estig a koszoruk özöne érkezett a ravatalra.

A megdöbbentő gyászbeszéd híre tegnap az egész vármegyében elterjedt s ennek nyomán megindultak a részvétlívratok a gyászoló családhoz. Ugy Nagyvárad, mint Biharvármegye előkelő társadalmának sok tagja fejezte ki személyesen is részvétét.

A temetésen a vármegye tisztikara testületileg vesz részt és helyez koszort az elhunyt ravatalára. Biharvármegye törvényhatósága külön is helyez koszort a koporsóra. A temetésen az ügyvédi kar nevében dr. Adorján Emil bucsuztató beszédet tart.

A gyászbeszétről a család a következő jelentést adta ki:

Özv. Wallner Odónné szül. Kiss Mária, ugy a maga, mint özv. Wallner Károlyné szül. Juricskay Luiza édesanya, valamint gyermekei és a rokonok nevében is fájó szívvvel tudatja, hogy a legjobb férj, jó gyermek, példás családapa és szerető rokon dr. Wallner Odón Biharvármegye tiszti főügyésze, a Nagyváradi Ügyvédi Kamara elnöke, stb. munkás életének 58-ik, boldog házasságának 31-ik évében folyó hó 12-én reggel 5 órakor rövid szenvedés és a halotti szentség ajtatos felvétele után meghalt. A megboldogult folyó hó 14-ik napján d. e. fél 11 órakor a Ritoók Zsigmond-u. 18. sz. gyász házból a róm. kath. egyház szertartásai szerint történő beszterelés után a Nagyvárad olasz-sírkertben temették el. Az engesztelő szentmiseáldozat folyó hó 15-én reggel 9 órakor fog az olasz plebánia-templomban az Egek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1915. év március hó 12-én. Az örök világosság fenyekedjék neki! Özv. Wallner Odónné szül. Kiss Mária, felesége. Özv. Wallner Károlyné szül. Juricskay Luiza, édesanyja. Dr. Wallner Odón, dr. Demetrovics Elek szül. Wallner Erzsébet, Ringelmann Lajosné szül.

Wallner Joli, Wallner Jenő, Wallner István gyermekei. Dr. Wallner Odónné szül. Marthy Rózi menyje. Dr. Demetrovics Elek, Ringelmann Lajos vejei. Demetrovics Böske unokája.

Rettenetes harcok a Kárpátokban.

Budapest, március 12. (Hivatalos.) A Kárpátokban a harcok 25 fokban hidegben folynak, pár nap óta csapataink kétszeres túlerővel küzdenek és jégmezőkön harcolnak. Az oroszok vesztesége borzalmas. (M. T. I.)

Az oroszok román ezredeiket küldik tűzbe a Kárpátokban.

Budapest, március 12. (Saját tud.) Az oroszok szünet nélkül támadnak a Kárpátokban. Különösen a kaukázusi és besszarábiai csapatokat nagy tömegekben kergetik neki gépfegyvereinknek és a hóól eltakart tükés dróthálózatokkal védett állásainknak, melyek előtt egész halmok támadnak véres holttestektől. Ezek a hullarakások az utánuk jövőeknek fedezékei. Kétségtelen, hogy az oroszok vesztesége sokkal nagyobb, mint volt a Mazuri-tavaknál.

A Dardanellák ostroma szünetel.

Budapest, márc. 12. A Dardanellák Elias erődjét a franciák sikertelenül bombázták. Az ostrom rövid ideig tartott.

Budapest, márc. 12. (Saj. tud.) Genf-ből jelentik. A francia lapoknak Athénből kelt jelentései szerint a Dardanellák ostroma szünetel.

A lapoknak az a véleménye, hogy az ostromot a szövetségesek egyenletlenkedése miatt kellett egyelőre felfüggeszteni.

A Berliner Tagblatt jelenti Rómából, hogy az etente megígérte Romániának és Bulgáriának a Dardanellákön való szabad átkeletét. A megoldást azonban ez államok nem tartják kielégítőnek. (M. T. I.)

Hindenburg meglepetést készít az oroszoknak.

Budapest, március 12. (Tud. cenz. táv.) Milanóból jelentik:

A Corriere dela Sera írja, hogy keleten az egész fronton hatalmas akciók kezdődtek. Sem a németek, sem az osztrák-magyarok nem is sejtetik, hol akarnak részt ütni az orosz vonalon. Ujabb Hindenburg-szerű meglepetéstől tartanak.

A franciák hosszú háboruban reménykednek.

Budapest, március 12. A „Rotterdamsche Courant“ jelenti, hogy a franciák tartós háborút akarnak s remélik, hogy a hadiszerecsene a németek ellen fordul s a németeket visszavonulásra kényszeríthetik. (M. T. I.)

Diktatura Portugáliában.

Budapest, március 12. Portugáliában az alkotmányt felfüggesztették. (Magyar Távirati Iroda.)

Francia csapatok a Dardanelláknál.

Róma, március 12. A Messagero jelenti: A Tolemaide hajó Maltánál huszonkét francia csapatszallító gőzessel találkozott, amelyeket francia páncélosok kísér-

tek és amelyek utban voltak a Dardanellákhoz.

Elsülyesztett francia gőzös.

Budapest, márc. 12. A Crisnes francia halászgőzöst egy német tengeralatjáró elsülyesztette. (M. Táv. Iroda.)

A mazuri csatában megvert tábornok öngyilkos.

Budapest, márc. 12. Sievers orosz tábornok, a X. orosz sereg parancsnoka, öngyilkos lett. (M. Táv. Iroda.)

Az oroszok végcélja Berlin.

Budapest, március 12. A Times szerint az oroszok végcélja még ma is Berlin s alkalmas időben akarják folytatni odavezető útjokat. (Magyar Távirati Iroda.)

A Katholikus Kör háborus délutánja.

A nagyváradi Katholikus Kör is alaposan kivészi részét a közjótékonyág gyakorlásából, különösen a háborus délutánok rendezésével. Ezek a háborus délutánok minden tekintetben kiemelkednek a többiek közül, a mennyiben ezen ünnepélyek műsora a lehető legváltozatosabb. A különböző zene- és ének-számok mellett, amelyek a lélek gyönyörködtetését szolgálják, ott találjuk a magas nívón álló felolvasásokat, avagy szabadelőadásokat.

A Katholikus Kör vasárnapi háborus-délutánja is ilyen gondosan összeválogatott számokból áll, melyek egytől-egyig nagy sikerre tarthatnak számot. Különösen kiemelendő dr. Kovács S. János, a kereskedelmi iskola igazgatójának előadása a háborunak hatásáról a nemzeti és gazdasági életre. Nagyszerűnek ígérkezik Nagy Mártonnak a központi járás főszolgabírójának melodráma szavalata, melyet Beleznay Antal fog zongorán kísérni. Az előadandó költeménynek, Tóth Kálmán „Előréjének“ megzenésítése is a Beleznay művészi munkája. A műsoron a 4. honvédszázados zenekara is szerepel több magas értékű zeneszámmal.

A háborus délutánra a Katholikus Kör a következő értesítést bocsátotta ki:

A nagyváradi Katholikus Kör (Szilágyi Dezső utca 5.) folyó évi március hó 14-én, vasárnap a Szent-László tereben a nagyváradi Vörös Kereszt Egylet fehérmű osztálya és konyhája javára a helybeli magyar kir. honvédszázados közreműködésével háborus délutánt rendez.

Műsor:

1. Koronázási induló. »Préfeta« c. op.-ból. Meyerbeer.
2. A háboruk hatása a nemzeti és gazdasági életre; tartja dr. Kovács S. János.
3. Nagy ábránd. »Aida« c. op. ból. Verdi.
4. Melodráma. Előre, Tóth Kálmántól. Szavalja Nagy Márton központi főszolgabíró, zenésítette és zongorán kíséri Beleznay Antal.
5. a) Wagner: Ima, »Tanhauser« operából. b) Grieger: Solvejgs Lied. c) Beleznay: Katona dal, éneklő Körrel Ily a honvédszázados kísérete mellett.
6. Részletek »Bánk bán« c. op. ból. Eikel.

Beléptidij: Ülőhely 1 korona, állóhely 40 fillér. Kezdeté délután 5 órakor.

A jótkonyecélra való tekintettel felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

A Katholikus Kör közművelődési előadása.

A Katholikus közönség élénk érdeklődése mellett folyt le a Katholikus Kör tegnapi közművelődési előadása. Az a nívós műsor és az a komoly tartalmasság, amely a Katholikus Kör közművelődési előadásait jellemzi, a tegnapi előadás alkalmával is igen szépen kidomborodott.

A műsor első számát Szokoly Erzsike művészi zongorajátéka töltötte be. Grieg „Szonáta” és Liszt „Roszignál” zenedarabját adta elő decens tonusu és finom játékkal.

A zeneszám után Bertnám Brunó a prem. főgimnázium kitűnő tanára tartott igen vonzó modorban és közvetlenül szabad előadást „A nagy természet titkaiból” címen.

Az előadás mindenképpen megragadta a közönség figyelmét és ébren tartotta érdeklődését.

A szabad előadás gondolatmenete a következő volt.

A XIX. században indult meg a törekvés, hogy a természet erőit az ember menél inkább hatalmába hajtsa. A természet erőinek felhasználása azonban csak alkalmas eszközök útján történhetett. Előbb azonban meg kellett állapítani az egyes tünetnyeket és levonni belőlük a törvényeket. Evégből a tudósok a kísérlethez fordultak. Így határozták meg azt, hogy a hangtűnemény nem más, mint rezgő-mozgás. Rájöttek továbbá arra is, hogy kétféle ilyen mozgás van a rezgés irányába eső ez a longitudinális és a rezgés irányára merőleges ez a transversális. Meghatározták a hang sebességét a vízben és a levegőben. A sebességek megállapítása után meghatározták a hanghullámok hosszát és egyuttal bebizonyították, hogy a hang érzet létrejöttéhez legalább 16 rezgés szükséges.

Ismerve a hangtűneményét, azt akarták a tudósok, hogy az előidéző okot visszaállítsuk. Így például, ütással lehet hangot előidézni, azaz munkával lehet hangot létrehozni, azt kutatták tehát, hogy hang útján lehet-e munkát végezni. Különösen egy magyar tudós foglalkozott e kérdéssel Klupathy Jenő, akinek sikerült is a hang útján kor-mányzott torpedót feltalálni.

Már régóta kutatták az összefüggést a munka és a meleg között. A munkával ugyanis lehet meleget létrehozni. Kérdés volt, hogy lehet-e a meleggel munkát végezni.

A kísérlet útján rájöttek arra, hogy a hővel lehet munkát végezni közvetett módon a gépek segítségével.

Ez vezetett a gőzgépek felfedezéséhez. Amint kimutatták, hogy munka meleggé és a meleg munkára alakítható át, megállapították a fizika egyik legfontosabb törvényét az energia megmaradásának az elvét. De felmerült egy másik kérdés, hogy mi a meleg? A kísérlet erre is megfelelt és bizonyosságot nyert, hogy a meleg rezgés. A molekulák ugyanis a testek súlypontjai körül állandó rezgésben vannak.

Ha kevesebb mozgást végeznek, akkor a szilárd test csepfolyású lesz. Ha még ke-

vesebbé lesz a rezgés akkor a test légneművé lesz. A munkával azonkívül még fényt is lehet előidézni és ezen kísérlet alkalmával szintén bebizonyult, hogy a fény rezgés. Mert ha a fény anyag volna, akkor a szinképében észrevehető világos és sötét esikok nem jöttek volna létre. Ezek ugyanis úgy keletkeztek, hogy két különböző fénysugár találkozott. Ezek vagy erősítették egymást és így jött létre világos esik, vagy gyöngítették egymást és akkor jött létre a sötét. esik.

A fényt a levegő vezeti és fel kellett fedezni azt az anyagot, amely a rezgést vezeti. Megállapítást nyert, hogy ez az anyag nem más mint az aveter.

A legujabb időkig azt hirdették a fizikusok, hogy a testek legkisebb részei az atomok, amelyek között különbségek vannak. De későbbben a kutatások azt mutatták, hogy a legkisebb részek az ionok. Ekkor az a tudományor elv lett uralkodóvá, hogy anyag nincs, hanem az egész világ az ionok rezgése. Az összes energiákat mind a mozgásra vezették vissza az ionok, az aether mozgására.

Mivel az energia legfontosabb forrásai a nap, a víz ingyen állanak rendelkezésünkre a technika nagyarányú fejlődése azzal a reménnyel tölthet el bennünket, hogy a majd felfedezendő technikai találmányokkal még jobban és gazdaságosabban rendezhetjük be életünket.

A nagy tetszéssel fogadott lebilincselő szabad előadás után Csanády Lujzika éneke gyönyörködtette el a publikumot. Paisello „Lazingarella” és Leel Össy Albert „Leányok dala” című szerzeményét adta elő kiforrott énektudással és elragadó bájjal. Az énekszámokat Patkó Sárika diszkrét és művészi zongorajátékával kísérte.

..HIREK..

Tájékoztató.

Március 15. Főgimnáziumi ifjúság hazafias ünnepélye a Vörös-Kereszt javára a Kath. Körben d. u. 5 órakor.

Március 17. Megyei közgyűlés d. e. 9 órakor.

Március 17. Teljes ülés a Keresk. és Ipar-kamarában d. u. fél 3 órakor.

* **A főgimnázium március 15. iki ünnepélye.** A főgimnázium ifjúsága a Vörös Kereszt Egylet javára e hó 15-én hazafias ünnepélyt rendez a Kath. Kör Szent László termében. Az ünnepélyre, mely pontban délután öt órakor kezdődik nagy ambicióval készül a gimnáziumi ifjúság. Belépti-díj: Ülőhely 40 fillér, állóhely 20 fillér.

* **Március 15. az Ujvárosi róm. kath. fiúiskolában.** Az Ujvárosi rk. fiúiskola, mint máskor, úgy az idén is szokott fényel ünnepli meg a márc. 15. ét. Szavalni fognak I. osztályból: Krüger Ali, Szauer Gyuszi, Kereszty Pali; II. osztályból: Vajnovszky Károly, Kereszty Barna, Bihary Barna; III. osztályból: Bihari S. Heuszler T., Német L., Hegedüs Z. IV. osztályból: Balogh Lajos, Ginzeri László, Zeman János. A szavakatok szép kéthangu hazafias dalok követik. Az ünnepély ma 10 órakor lesz.

* **Uj oltáregyleti alapító tag.** Kinczel Jánosné, Fetszer Ilka, a tegnapi napon az Oltáregylet alapító tagjai sorába lépett.

* **Elhalasztják a katonák szabadságolását.** Megirtuk, hogy a tomasvári hadtestparancsnokság a gazdasági munkák végzésére március 10 ére tervezte a katonák szabadságolását. A hadügyminisztérium most rendeletileg értesítette a hadtestparancsnokságokat, hogy az időjárás jobbrafordultáig a szabadságolásokat elhalasztotta.

* **Kitüntetések.** A király báró Hazay Samu magyar honvédelmi miniszter, gyalogsági tábornoknak a Vörös Kereszt érdemesillagát a hadiékítménnyel, gróf Csekonics Endrének, a magyar Vörös-Kereszt Egylet elnökének pedig a hadiékítményt a Vörös-Kereszt érdemesillagához adományozta.

* **Elfogott szökevények.** Tegnap délután két katonaszökevényt fogott el a nagyvárad rendőrség a város legforgalmasabb utcáin. Az egyik eset a Szacsavay-utcában játszódott le, ahol különösen izgalmas volt a hajszja. Erdey Gyula hadapród-örmeister a Szacsavay-utcában találkozott Fazekas Sándor katonával, akiről biztosan tudta, hogy szökevény. A hadapród igazolásra szólította fel a katonát, aki erre futásnak eredt. Erdey üldözőbe vette a menekült, akit azonban nem tudott elérni. Erre háromszor felszólította, hogy álljon meg. Fazekas tovább futott, mire Erdey szolgálati revolveréből kétszer utána lőtt a szökevénynek. A golyók nem találtak. A kiáltozásra és revolver dörmögésekre óriási tömeg verődött össze. A hadapródnak ekkor segítségére érkezett Csontos István rendőr, aki egy ügyes fogással elfogta a menekült szökevényt és átadta a katonaságnak. A másik szökevény elfogatása délután 5 órakor történt az Ezredévi emléktéren, ahol Krucsó László rendőr felismerte Papp József hegyközujlaki katonaszökevényt. Papp még Zimonyból szökött meg decemberben. Most hogy felismerték, futásnak eredt, azonban a rendőr utolérte, mire a jég hideg Körözse vette magát. Menekülni nem tudott. A rendőrnek sikerült a vízből kihuzni a szökevényt és megkötözve a rendőrségre kísérte.

* **Összeszedik a lisztet.** A liszttel való ellátás dolgában Lukács Ödön főjegyző tájékoztatót adott ki, amelyben kellő gondoskodással olyan intézkedések és rendelkezések foglalkoztatnak, amelyek alkalmasak arra, hogy biztosítsák a közönség részére legalább egyidőre a szükséges lisztet. A rendelkezés szerint ugyanis az üzletekben egy-egy személy részére csak fél, vagy legfeljebb egy kiló lisztet szabad naponként adni. Egyes üzletek ezt a rendelkezést be is tartják, azonban igen sokan úgy a malmokban, ahol a város által lefoglalt lisztet őrizik, mint egyik-másik boltban 10-25 kiló számra kapnak magánosok is nulláslisztet s az utolsó két nap alatt egyesek máris nagymennyiségű lisztet szedtek össze. Ennek pedig az a szomorú vége lesz, hogy amig egyeseknél összehalmozódik a felesleges lisztkészlet, addig pár nap múlva nem lesz a nagyközönség részére liszt. Amidőn felhívjuk ezekre a visszaélésekre Lukács Ödön főjegyző figyelmét, kérjük, hogy rendelkezésének szigorú betartása iránt azonnal intézkedjék.

* **A csendőriiskolába berendezett kórházba** járó uriaszonyok kéri a lapokat, eszközölkék ki az odavezető postolvas, vízzel fedett ut kijavítását a tanácsnál. Öt hónapi munkájukért kérnek ennyit viszonozásul, hogy odamehessenek nagyobb baj nélkül.

* Hankovits újból gyógyszerész.

Az oroszlan gyógyszerész, amelynek tulajdonosa: Mihályi Lajos katonai szolgálatot teljesít, tegnap gondnokot cserélt. Az eddigi gondnok Kiss Miklós szintén bevonult a katonasághoz s helyét Nagyvárad minden rétegében ismert gyógyszerész: Hankovits Ferenc foglalta el. Hankovits, mióta a Csillaggyógyszertárt átadta Töröknek, nem volt gyógyszerész. Hankovitsot nagyon elkedvetlenítette tíz év óta folytatott azon törekvésének sikertelensége, hogy a gyógyszerészetet megtisztítsa a krajcároskodó üzletességtől, s visszaadja igazi rendeltetésének: a közegészségügy szolgálatának. Ez irányban memorandumot is terjesztett a belügyminiszter elé, de az idők változásai levették napirendről ezt a kérdést.

* **Áthelyezések.** Az igazságügyminiszter Biró Ferenc nagyvárad kir. törvényszéki és Magyar Mihály nagyváradvidéki kir. járásbírói ímokokat kölcsönösen áthelyezte.

* **Elhunyt lapszerkesztő.** Részvétellel értesülünk, hogy Kartjé Mihály a „Die Zeitung“ felelős szerkesztője, a temesvári katolikus sajtó megteremtője e hó 10-én életének 47-ik évében hosszú szenvedés után meghalt. Ő alapította Temesvár két katolikus lapját a Temesvári Ujságot és a „Die Zeitungot“ s ezzel Temesvár katolikus sajtóját. Halála mindenütt nagy részvétet keltett. Temetése 11-én volt Temesvárott.

* **Jóteköny házi hangverseny a katonák javára.** A Fischer Ervin-féle Nagyvárad Zeneiskola f. hó 14-én vasárnap d. u. 4 órakor tartja III. házi hangversenyét az intézet helyiségében. Belépti díj 40 fill. A befolyt összeg a Vörös-Kereszt egylet céljaira fordíttatik.

* **Háborus nagyvásár.** Vasárnap kezdődik a rendes tavaszi nagyvásár, ha ugyan addig el nem olvad a 30 cm-es magas hó a ragyogó meleg márciusi napsugaraktól. Ha ez megtörténik, abból alig lesz nagyvásár, mert a téli folytonos esőzés miatt a föld már nem vesz fel vizet s a nagymennyiségű hó 24—48 óra alatt vízzé változva nagy áradásokat okozhat, ami a forgalmat is megbéníthatja. A tavaszi háborus nagyvásár tehát nem tudja majd beváltani a várakozásokat, mert ha etthon marad az árvízlátogatta vidék, „nagy“ semmi esetre sem lesz a vásár, csak tavaszi. Érdekes lesz ezen a vásáron megfigyelni, hogy mit hoz be majd a nép, ha bejön, élelmiszerekben, s mit akar hazavinni. Bizonyára keveset hozhat, ami nekünk kell, legfeljebb marhát, s azt akar vinni, ami nekünk is kevés: ennivalót, főzeléket, kenyeret és lisztet.

* **Nincs fuvar.** A Máv. a múlt hetekben nagy tömeg fát és szenet fuvarozott be Nagyváradra. Ma pedig se fa, se szén nem volt kapható egy méteren, ez utóbbi egy métermázsán felül, mert nincs fuvar. A városnál beszüntették a faeladást a jövő esztendőig, mert nem tudják szállítani a megrendelt mennyiséget. Ha valakinek kocsija van, vagy szerez fuvar, csak hasábas cserfát kaphat 9.50 fillérért méterenkint. A gázgyárnak van hat hétre való szene, koksza is, de a fuvar kevés. A múlt héten 5 waggon szenet kaptak a vasutól, de kevesebb is a szükséglet, mert minden munka szünetel s a légszuszogás is kevesebb, mert sok üzlet bezárt. A villamosmű is kapott szenet eleget, rendelkezik három hónapra való készlettel, de fuvarja nincs elég, hogy szállítson a közönségnek a szokott gyorsasággal. A villamosmű ad a vízműnek is szenet, bár ez utóbbi az elmúlt héten 5 waggonnal kapott. A fakeskedőknél is, a velencei pályaudvaron is van elég fa, csak a fuvar hiányzik.

Három méteren alul nem is szállítanak a fakeskedők házhoz. Ezért a hazafuvarozás kérdésének megoldását, mely a kispolgárra nézve egészség kérdése, ajánljuk a tanács figyelmébe.

* **Meghívó.** A Biharmegyei Gazdasági Egyesület folyó hó márc 15-én (azaz hétfőn) az egyesület székházának tanástermében igazgató választmányi gyűlést tart, amelyre az igazgató választmányt az elnökség tisztelettel meghívja. A tárgysorozatot a holaapi számban közöljük.

* **Magyar könyveket és ujságokat Prágába.** Prágában nagyon sok sebesült magyar katona fekszik a kórházakban; ezek részére kérnek magyar olvasnivalót. Könyvek, ujságok egyaránt szívesen vesznek. A legesekélyebb adomány is örömet szerez a hazától távol levő, szenvedő hőseinknek. Az adakozók szíveskedjenek a Prágában lévő sebesült magyar katonák részére szánt könyveket és ujságokat dr. Krovjanszky Mór prem. tanár címére, Uri-utca 12. szám alá küldeni, ahonnan azokat rendeltetési helyére juttatják.

* **A Vörös-Kereszt Fehérnemű osztályához** a következő adományok érkeztek be: Sajtó vasárnap (a Kath. Körből 61-82 K. a Vörös-Kereszt Jobbkéznek Solymosi által adományozott olajfestmény kisorsolásából 300 K, Hegedüs Ilonka egy szép olajfestményt adományozott (egy téli tájkép), mely 200 névvel lesz kisorsolva, 1 korona egy név; Hegedüs Ottóné egy szép sárga selyem himzett párnát küldött, mely 150 névvel 20 fillérével lesz kisorsolva. Selejtes fehérneműt küldött Rádl Ödöné. Mindezen adományokat hálásan köszöntjük és kérjük a nagy közönség további pártfogását a Fehérnemű osztály.

* **Negyvennyolcban és ma** Egyik nagyvárad nagykereskedő cég főnökszonya kérdést intézett vevőhöz, hogy

1. miért harcoltak 1848-ban s mit vettek ki;
2. miért küzdünk most s mit akarnak kivinni?

Erre a két kérdésre sok komoly és sok helyes válasz érkezett be az ismert felfogásokból összeállítva. A leghelyesebb volt a következő válasz; 1. 1848-ban azért harcoltunk, aminek nem volt (a szabadságért) s kivittuk, 2. most azért harcolunk, aminek van (a szabadságért) és megtartjuk, aminek van (a szabadságot). A szerzője egyik laptulajdonos feleségének okos kis leánya.

* **Felhívás a szabóiparosokhoz.** Felhívom az összes női és férfiszabóiparosokat és munkásokat egyaránt, hogy akik a katonai köpeny készítését 2 kor. 50 fillérért vállalni hajlandók, azok munkavállalás céljából Heimann Lipót és társa cégnél Zöldfa-utca 6 sz. alatt jelenjenek meg. Tisztelettel Czeglédy Jeremiás ipart. elnök.

* **Koszorúmegváltás.** A Biharmegyei Takarékpénztár elnökének, Wallner-dön dr.-nak elhunytá alkalmából koszorúmegváltás címén a Népkönyhának, az Ügyvédi segély egyletnek, és a háboruban megvakult katonák felségélyezésére 100—100 koronát adományozott.

x **Kiadó lakások.** Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank Rt.-nél.

x **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank Rt.-nél.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** lenel használjon hurut szeletkét Ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsek
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákoczy-uton kapható.

x **Három liter** családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7-B. Telefon 13-02.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél, Szent János-utca 3. szám.

* **8 lóerős Clayton és Schuttleworth** cséplőgarnitúra minden hozzávaló felszereléssel eladó. Értekezhetni Sebessy Károlynál Kossuth-utca 6. sz.

x **A Nagyvárad Hitelbank Takaré- és Segélyszövetkezet** X-ik évtársulatának kifizetései f. hó 9-től megkezdődnek.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Megfagyott, széltől kivörösödött, kicserepesedett, arcz, orr, kéz ápolására és fehéritésére gyors és biztos hatású az Y-po jegyű HARMAT TEJ CRÈME és hozzávaló Borax szappan** Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B. Telefon 13—02

* **A Polgári takaré- és segélyszövetkezet** felszámoló 17-ik évtársulatának törzsbetétei a reá eső osztalékkal együtt f. hó 5-től kezdve d. e. 9—12-ig kifizettetnek.

* **Kiadó a Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara épületében** (Teleki u. 11.) egy garçon lakás és az alagsorban egy műhelyhelyiség, azonnal.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Bészletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár Rt.

x **Kiadó. Négy szobás utcai modern lakás** előszoba, fürdőszobával. Ugyanott kétszobás udvari lakás mellékhelyiségekkel jutányos áron május elsőre. Lakatos-utca 10.

x **Kiadó lakások.** A kamara székházában, (Teleky u. 11. sz. a.) az alagsorban 2 műhely helyiség, a földszinten pedig egy garçon lakás kiadó.

x **Családi rum** vaníliával vagy ananással literje K 2.60, továbbá kitűnő Theák kaphatók, Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombat: Művészet.
Vasárnap délután: Lengyelvér.
Vasárnap este: Katica. (Ujdonság.)

Délibáb-utca 7.

Hajó Sándor vígjátéka szerencsés kézzel választja meg a témáját: az ápolónősi játékot, a divatból, sportból vagy hiúságból csinált áljátékonytáncot gunyolja ki. Azokat, a kiknél a Vörös-Kereszt csak érdekes új divat, nem a felebaráti szeretet szent jelenéje. Nemesak a színpadon látnak ám hölgyeket teniszruhában, de a karon most olyan a divatos-vörös keresztel! Ezeket érdemes kifesteni. A jó téma szinte magával hozza a kitűnő alakot is az életből. Csak bánni kell tudni a témával és az életből kivett jellemekkel. Ebben azonban Hajó Sándor már nem árul olyan kiváló tulajdonságokat, mint a milyen éles szemmel a témát meglátta. Egyik-másik jelenete igen sikerült ugyan, van néhány igen jó ötlete, de hiányzik az egésztől az összetartó, erős kompozíció és kivált a csattanós befejezés.

Ez magyarázza meg, hogy míg egyik-másik jó ötletnél nyílt színen megakadályozza az előadást a taps, viszont másrészt a befejezés kielégítetlenül hagyja a nézőt. Egységesebb kompozícióval pompás vígjátékká lenne fejleszthető a Délibáb u. 7., mely mai alakjában is egy estére elég jó szórakoztató. Mindenesetre magasan fölülte áll a háborús idők kezdetén fabrikált daraboknak.

Az előadás a vígjátéki személyzet sikerét jelentette. A két fő női szerepben Rettegthy Margit és Polgár Mariska kaptak sok megérdemelt tapsot. Mindketten pompásan eltalálták az ideges divatbábok komikus jellemvonásait.

Pompás volt Tóth Elek sebesült hadnagya. Néha aréjátékkal vagy mozdulattal egész jeleneteket magyarázott meg. A Sik Rezső kapitánya is igen jó volt. H. Körösy Juoi a Lipótvárosi hölgy csipkelődő barátnői megjegyzéseit adta elő. Varsa Gyula és Farkas Pál kisebb szerepekben járultak az eset sikeréhez.

Legkevesebbel járult hozzá a közönség. Bemutatón jó bemutatón határozottan többen is lehettek volna jelen.

A színház művésztje.

A színtársulat mai, szombat esti kabaréjának műsora a következő:

I. Rész.

1. Nyitány. Előadja a színházi zenekar.
2. Gyermektánc. Lejtik Kádár Gyurka és Szabó Imre.
3. Couplette és tánc. Előadja Vigh Mancsi.
4. Trannhäuser és Faust áriák. Éneklő Bretán Miklós.
5. Kuplé duett. Éneklők Leóvei Leó és Farkas Pál.
6. Gedővár asszonya Kiss Józseftől. Kitalálás Gárdonyi Gézától. Előadja Hönigsberg Erzsike.
7. Bernáték kikocsiznak. Vig jelenet Heltay Jenőtől.

SZÜNET:

II. Rész.

8. Magán tánc. Lejtik Bereczki Giitta.
9. Magánjelenet. Előadja Rettegthy Margit
10. Tánceduett. Lejtik Szabó Böske és Láposi Gusztáv.
11. Áriák. Éneklő Hönigsberg Erzsike. Hönigsberg Erzsike egyike azoknak az ifjú nagyváradai énekesnőknek, akiket nemesak kiváló és művészi éneke, hanem szépsége, bája és külső előnyei is a színpadra vagy legalább is a hangversenytermek pódiumára predesztinálnak.
12. Ének és tánc. Előadja Feszthy Irén.
13. A gyújtogató. Helyermanns Fregó liádája.

Az előadást konferálja Varsa Gyula.

Katica. Nemesak a szokásos próba-időben, még délután, a késő délutáni órákig folytak tegnap a színháznál a próbák Katicából, Gajary Szomorj és Mérey operettéből, amely különösen táncszámokban gazdag, nem is szólva arról, hogy a zenei rész is meglehetősen feladatot rótt Várad Aladár karmester vállaira. A Katica csakhamar népszerű operettje lesz a műsornak a maga nagy, színes mozgalmasságával is, mert hiszen ez a bemutató nemesak az operett-ensemble foglalkoztatja teljes egészében, hanem a vígjátékegyüttes néhány elsőrendű tagja is kitűnő szerepekhez jut a Katicában.

Legujabb táviratok.

Német győzelmek Lengyelországban.

Berlin, március 12. A nagyhadszámítás jelentő:

Nyugati hadszíntér.

Két ellenséges sorhajó, amelyet néhány torpedószázad kísért, tegnap Westende fűrdőre több mint 70 lövést adott le, anélkül, hogy bármiféle kárt okozott volna. Midőn ütegeink működési kezdtek, az ellenséges hajóraj eltávozott.

Az angolok, akik Neuwe-Chapellében megvetették lábukat, ma éjjel többször előre törtek. Keleti irányba visszavertük őket.

Neuwe-Chapellétől északra is visszavertük tegnap az angolok gyengébb támadásait. A harc e vidéken még folyik.

Chapagneban általában nyugalom volt. A Vogézekben erős hófúvás miatt a harci tevékenység csak csekély mérvű volt.

14460 orosz fogoly.

Keleti hadszíntér.

Az augusztovi erdőtől északra az oroszokat megvertük; csak gyors eltávozásuk Grodnó felé mentette meg őket a teljes vereségtől. Itt több mint 4000 oroszot fogtunk el, köztük két ezredparancsnokot és három ágyut és két géppuskát zsákmányoltunk. Augusztow vidékéről is megkezdte az ellenség a Grodnó felé való visszavonulást. Ostrolenkától északnyugatra a támadásban 3 tisztet és 220 főnyi legénységet foglyul ejtettünk.

Prasznyistól északra és északnyugatra támadásaink előbbrehaladnak. Itt tegnap több mint 3700 hadifogoly maradt kezünkben.

Az oroszok hivatalos híradásaikban két nagy győzelmet tulajdonítottak önmaguknak, a grodnói és a prasznyit. Mindkét

csatában — mint mondják — két két német hadtestet vertek meg vagy semmisítették meg. Ha az orosz legfelsőbb hadvezetőség komolyan ebben a véleményben volt, akkor a legutóbbi napok eseményei csapataink harcoló erejéről más fogalmat szereztek neki. A Grodnóból kiinduló támadásuk az augusztovi erdőn át, amelyet annyi ékesszólással hirdettek, remsokára meghiusult. Hogy az ott előnyomult csapatok mit tapasztaltak, az kitűnik mai jelentésünk első mondataitól. Prasznyisnál csapataink ideiglenes kitérés után ismét 4 kilométernyi távolságban állanak a városról északi irányban. Mióta e városból kivonultunk, a Visztula és Orzyc közti harcmezőkön 14460 oroszot fogtunk el. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Heves harc az Iser-vonalon.

Budapest, márc. 12. (Tud. cenz. táv.) Amsterdamból jelentik, hogy Nieuport irányából heves ágyuzás hallatszik. A némelek — ugylátszik — áttakarják törni az Iser-frontot.

Sikeresen harcolunk a Kárpátoknál.

Budapest, márc. 12. (Hivatalos.) Orosz Lengyelországban és Nyugat Galiciában csapataink helyzete az ujonnan elfoglalt állásban még inkább megszilárdult. Az ellenség támadásai nem ismétlődtek. A Pillica melletti Inowlodznál tüzéségünk tegnap rövid heves ágyuharc után több ellenséges üteget elnémitott. A Kárpátokban lisna és a Baligrodiut mentén csapataink elkeseredett harc után elfoglaltak egy helységet és a szomszédos magaslatokat a nap folyamán sűrű hófergetegben megtisztítottuk az ellenségtől. Eközben nyugatról a szomszédos szakaszon erős ellenséges támadás meghiusult. Az arevonál többi részén a Kárpátokban, valamint Délkelet-Galiciában különös esemény nem történt, mivel a hóvihár egész napon át tartott. Csernovitztól északra is nyugalom van.

A déli határon hosszabb idő óta semmi sem történt. A montenegrói határon helyenként jelentéktelen csatározások folytak. Hőfen. (Min. eln. sajtó oszt.)

Az orosz pénzügyminiszter megbukott.

Budapest, márc. 12. (Saját tud.) Berlinből jelentik: Pétervárott Bark pénzügyminiszter állása megingott. Utódjárul a mostani gazdaságügyi minisztert, Krivoszint emlegetik.

Egy angol repülőgép eredménytelenül bombázta a belga tengerpartot.

Budapest, március 12. (Tud. táv.) Amserdami jelentés szerint a Tyd haditudósítója táviratozza, hogy tegnap egy angol repülőgép megjelent Heyst és Zeebrugge fölött, s bombákat dobott le, de kárt nem okoztak.

A csernovitzi orosz uralom.

Budapest, március 12. (Tud. cenz. táv.) A sajtóhadiszállásról jelentik: Az oroszok csernovitzi uralmuk alatt a tehetősöktől 400—500 koro-

nát szedtek, ha azt akarták, hogy ki ne rabolják őket. Ekkor igazolványt kaptak, hogy ezen lakás az orosz katonai parancsnok külön védelme alatt áll s orosz katonáknak engedély nélkül tilos belépni.

Meghiusult angol és francia partraszállás Sarosnán.

Budapest, márc. 12. (Tud. cenz. táv.) A Lokalanzeigernek jelentik Konstantinápolyból, hogy az angolok és franciák a sarosi-öbölben megkísérelték csapatokat partraszállítani. Mikor 2000 ember kiszállt, a törökök megtámadták és megsemmisítő veszteséggel visszakergették őket.

A francia hadügyminiszter hazabocsátja az olasz önkénteseket.

Budapest, márc. 12. (Tud. cenz. táv.) Párisból jelenti az Agence-Havas: Miután az olasz kormány a tartalékosok bizonyos osztályait behívta, a francia hadügyminiszter négy idegen ezred olasz önkénteseit hazabocsátja.

Franciaország Japán ellen.

Budapest, március 12. (Tud. cenz. táv.) A párisi Havas-ügynökség egy jegyzéket tesz közzé, amely szerint Franciaország nem támogatja Japán követeléseit Kinával szemben.

Az „Eitel Frigyes“ cirkáló hőstettei.

Budapest, márc. 12. (Tud. cenz. táv.) A londoni Reuter ügynökségnek jelenti New-Yorkból, hogy az „Eitel Frigyes“ segédcirkáló befutott a Newportnews kikötőbe sérüléseit kijavítani. A hajón, elsüllyesztett hajókról, százötven megmentett ember volt, kiket szabadon bocsátottak. A hajó három angol, három francia egy orosz és egy amerikai hajót süllyesztett el.

IRODALOM

...
A Társaság. Befejező részét közli Dobay István hetilapja emlékei Janik László huszárőrnagy „Szökésem orosz fogságból“ című cikkének, melynek közvetlen hangja, nagyérdeklődésű adatai osztatlan elismerést keltenek az olvasóközönség körében. Bájos novellát írt Tormay Cecil, kedves háborús mesét Váry Rezső, a jótékony célra föllépett Vecsey Ferenc szép cikkben méltatja Dobay István. L. Ady Mariska hangulatos költeményt írt. Az illusztrációk ezuttal a szokottnál is érdekesebbek; a címképet honyhádi Perczel József altábornagynak és négy katona fiának sikerült arcképe díszíti. A Társaság előfizetési ára egész évre 18 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Ritz szálló.

Az Egyházi Közlöny (szerkeszti Gerely József) XXVII. évf. 10. számának tartalma. Vezéroi. Írta: Dr Sipos István: Háborús lelkipásztorkodás. — Egyetemes Egyház. — Időszerű kérdések. A galíciai orthodox propaganda. (I). — Egyházjogász:

Feltételes keresztelés és feloldozás. — Lelki-pásztor: Pásztoráció a hadikórházban. — Fő-pásztori körlevelekből: Bőjti szózatok. — Tudományos szemle. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Esterházy utca 19. sz.

SZERKESZTŐI PÓSTÁJÁZÓ

...
Két napi drukkolás után tegnap a szabadkőművesek lapja végre nagy nehezen kiszorít valami kis nyomorék szerkesztői üzenetet, a melyet válasznak szánt a Bernhard ügyben írt kioktatásunkra. Két napi drukkolás után roppant szánalmas kis elmeszülémény, no de két napi megerőltetett gondolkodás után a páholylaptól nem is várt többet senki. Csak folytassák, óvatosan, hogy meg ne ártson a nagy megerőltetés.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

NYILTER

...
A Biharmegyei Takarékpénztár mély fájdalommal jelenti, hogy igazgatóságának 1895 óta tagja, elnöke, majd alelnöke

Dr. Wallner Ödön ur

Biharmegyei tiszti főügyésze, az ügyvédi kamara nagytudású elnöke, s b.

folyó hó 12-én elhunyt.

Benne kiválóan érdemes, régi, hű támaszát veszítette el az intézet és az ő tiszteletreméltó emlékéit igaz kegyelettel és szeretettel fogja megőrizni.

Nagyvárad, 1915 március 12.

A Hungária cipőgyár r.-t. igazgatósága mély megilletődéssel jelenti nagyrebecsült érdemű elnökének

Dr. WALLNER ÖDÖN urnak

Biharmegyei tiszti főügyésze, a Nagyváradai ügyvédi kamara elnöke, a Biharmegyei Takarékpénztár alelnöke, stb.

rövid szenvedés után történt gyors elhunytát.

A megboldogult hervadhatatlan érdemeket szerzett vállalatunk felvirágoztatása körül, értékes munkásságának nélkülözése nagy veszteség reánk.

Nagyvárad, 1915 március 12.

Emlékét igaz kegyelettel őrizzük!

A Nagyváradai sörgyár r.-t. mély megilletődéssel tudatja, hogy

Dr. WALLNER ÖDÖN ur

a vállalat igazgatósági elnöke, Biharmegyei tiszti főügyésze, a Nagyváradai ügyvédi kamara elnöke, a Biharmegyei Takarékpénztár alelnöke stb.

folyó 12-én jobblétre szenderült. Vállalatunk egyik fáradhatatlan, ügybuzgó igazgatósági tagját veszítette el, kinek emlékét hálás kegyelettel fogjuk őrizni.

Nagyvárad, 1915 március 12.

A Lévai Márton-féle könyvkötészet, vonalozóintézet és üzleti könyvgyár részv.-társaság fájdalommal jelenti, hogy igazgatóságának elnöke

Dr. Wallner Ödön ur

a Nagyváradai Ügyvédi Kamara elnöke, Biharmegyei tiszti főügyésze, a Biharmegyei Takarékpénztár alelnöke, stb.

folyó hó 12-én elhunyt.

A megboldogult több éven át, mint igazgatóságunk elnöke lankadatlan tevékenységet tanúsított vállalatunk iránt és elhunyt nagy veszteséggel sújtott bennünket.

Emlékét hálás kegyelettel fogjuk megőrizni!

Nagyvárad, 1915 márc. 12.

Mély megilletődéssel és fájdalommal közöljük a szomorú hírt, hogy szeretett elnökünk

Dr. Wallner Ödön ügyvéd

ügyvédségének 33-ik, elnökségének 4-ik évében az élők sorából váratlanul elköltözött.

Az elhunytat nemes jelleme, széleskörű tudása, rendkívüli munkabírása és jóindulata miatt kartársainak meleg szeretete vette körül életében s most azok elévülhetetlen hála s nagyrebecsülése kíséri sirjába. Emlékét pedig azzal a kegyelettel fogjuk megőrizni, amelyet mint az átlagon felül emelkedő, kiváltságos egyén méltán megérdemel.

Nagyvárad, 1915 márc. 12.

A Nagyváradai Ügyvédi Kamara.

Nagyvárad város tanácsának árverési
küldöttségétől.

1448—915.

Árlejtési hirdetmény.

A városi tanácsától nyert megbízás folytán a honvéd tüzér laktanya belső területén teljesítendő kavicshatózó és köröskő burkoló munkák vállalatba adása esetében március hó 29 napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők:

- a) Makadam szerű kavics burkolat készítése köröskőből.
- b) Rostaalj terítése körös kavicsból.
- c) Köröskő burkolat készítése.

A munkálatok a munka átadásakor azonnal megindulandók és az összes munkák az első munkaszakasz átadásától számítva legkésőbb három hónap alatt befejezendők.

Vállalkozó munkálatait a fő vállalkozó előrehaladása arányában tartozik elkészíteni, az utolsó terület rész átadásától számított négy hét alatt azonban az összes hátralevő munkálatokat befejezni tartozik. Ehez képest a három havi befejezési határidő esetleg meg fog hosszabbítani.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a városi házipénztárba.

A bánatpénz készpénzben, vagy óvadék képes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlathoz.

Az ajánlatok csak írásban alulírott küldöttségi elnök kezébe 1915. március hó 29 napjának délelőtt 10 óráig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelölendő a munkálat, amelyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis az egységárak megjelölése mellett tehető ebből a célból a város ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsájt a pályázók rendelkezésére vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységárakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek ártételekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési feltételeket, ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ismeri és azokat magára kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre kötelező. Az összes munkálatok csak egy fő vállalatnak adatnak ki miért is egyes munkanemekre tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlattevő tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés meg nem történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Az ajánlattevők, kik ajánlatuk benyújtásakor a városal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyben vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A városi közönsége fenntartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakon tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tartasson.

Nagyvárad, 1915. március 3.

Komlóssy József,
tanácsnok, köld. elnök.

Bevonulási póthirdetmény.

A népfölkelésre kötelezetteknek az 1876., 1879., 1880., 1881. és 1882. évben született népfölkelésre kötelezett magyar állampolgárok, kik az 1914. évi november hó 16-tól december 31-ig terjedő időben megtartott népfölkelési bemutató szemlén vagy a későbbi időben utató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtattak az 1915. évi január havában 400—eln. 18. szám alatt kiadott bevonulási hirdetmény rendelkezéseitől eltérőleg nem 1915. évi március 1-én, hanem

1915. évi március hó 15-én

— amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvéd kiegészítő kerületi parancsnokság székhelyére tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

A fent megjelölt évfolyamokhoz tartozó és a szatmár-németi, besztercebányai, kassai, és egri m. kir. honvéd kiegészítő parancsnokság területén tartott bemutató szemle alkalmával alkalmasnak osztályozott azon népfölkelésre kötelezettek, kik népfölkelési igazolványi lappal el nem láttattak, születési évfolyamukhoz képest a fent megjelölt időben a tartózkodási hely honvéd kiegészítő parancsnokságához vonulnak be.

Azon népfölkelésre kötelezettek, kik az iglói, munkácsi, ungvári és máramaroszi m. kir. honvéd kiegészítő parancsnokság területéről népfölkelési tényleges szolgálatra még időelőtt behivattak, de később „bizonytalan időre” szabadságot kaptak, abban az esetben, ha időelőtt behívó jeggyel népfölkelési fegyveres szolgálatra be nem hívatnak, szintén a fent említett időpontban tartoznak bevonulni.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg meleg takarót, meleg alsó és felső ruhát, meleg harisnyát, meleg kezyűt, kötött ujjas mellényt, téli kabátot, erős labbelet és háti zsákot, de mindenesetre evőeszközt, evőeszközét és 2 napi élelmet hozzanak magukkal.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap birtokosa a vasuton harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen

utazik; ez a népfölkelési igazolványi lap azonban a vasuti, gőzhajó-állomáson jóval a vonat vagy hajó elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegzendő.

Azon alkalmasnak talált népfölkelésre kötelezettek, kik részére népfölkelési igazolványi lap nem állított ki, a községi előjáróság ingyenes vasuti utazásra jogosító igazoló jeggyel látja el. (Védttörvény ut. III. rész. 39. §.)

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezetetik elő s a katonai behívás iránt tanúsított engedelmesség megbüntetéséről szóló 1890. évi XXI. t.-cz. 4. §-a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntetik.

A m. kir. honvédségbe vagy a es. és kir. közös hadseregbe önként belépni óhajtó népfölkelésre kötelezett tényleges szolgálatra történt bevonulása után csak azon csapat-testhez kérheti felvételét, ahova mint népfölkelésre kötelezett beosztását nyerte.

Katonai ruhákat

az összes fegyveresnek részére, a mai áron alul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legújabb és legkülönlegesebb, őröngy és téli kabátokra felöltőkre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szőlőgyári-Dezsa-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Első osztályú száraz szőlőkarók

bármely mennyiségben kaphatók
Weiszberger és Társa
tüzifa telepén, a nagyvárad-velencei vasutállomásnál.

Telefon: 688.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon száma 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/2 lértől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.